

בהקדש שמתחייב במחשבה אלא רק "מוצא שפתיך תשמור וגו'".

טו.

עכ"פ לפי האמור לעיל, שכל הסברא שתרומה צריכה ריבוי מיוחד לדין שאלה היא אליבא דשיטת הברייתא בר"ה, שתרומה נכללת בפרשת נדרי הקדש שבכי תצא, א"כ י"ל שס"ל למאירי שאליבא דרבי אליעזר תרומות אינן כלולות בפרשת נדרי הקדש ואין צורך לרבותן לשאלה, כי

גדר הקדושה שבהם אינו כהקדש גבוה אלא כקדושת נדרי חולין, שאף הם קדושים באמירת פה, כדברי רש"י בפסחים מ"ו ע"ב, ולכן התרומות הן כשאר נדרי חולין הכלולים בפרשת מטות. ומ"ש בנדריים, שצדקה ודאי אינה בכלל נדרי חולין, הוא משום שאין בה קדושה ממש, גם לא כקדושת נדרי חולין, אלא גדר קדושה שבה היא מחמת מצות צדקה, והיא בודאי כעין קדושת נדרי הקדש, משא"כ תרומה.

פרק ה'

א.

בשיטת רבי אליעזר, דס"ל כב"ש שאין שאלה בהקדש כמ"ש בערכין (כ"ז), הקשו הרי יש מ"ד דס"ל לר"א שיש שאלה בחלה כמ"ש בפסחים (מ"ז), והבאתי לעיל שכבר עמד ע"ז המאירי בפסחים שם. ותירץ המאירי שרק בהקדש ס"ל כן, כדי שלא יפסיד ההקדש. והאחרונים תירצו, שבחלה מודה ר"א משום שאינה בכלל הקדשות. אולם עדיין צ"ע, מאחר שכל דין שאלה בתרו"מ ילפינן מהקדש, כמש"כ רש"י (בפסחים מו ע"ב ד"ה לא ובנדה מו ע"ב ד"ה תרומה), רשב"ם, המאירי (בב"ב קכ ע"ב), ובתוס' הרא"ש (בנדריים נט ע"א), א"כ לר"א, דלא ס"ל לגז"ש ד"זה הדבר", מנל"ן דין שאלה בתרומה. ובע"כ צ"ל

דלר"א יש לתרומה ילפותא בפנ"ע וצ"ע, ולעיל כתבתי לישב באופן אחד, אבל יתכן לישב באופן נוסף.

ב.

והנה באמת מצינו בקרית ספר למבי"ט (הל' תרומות פ"ד) שכתב שיסוד דין שאלה בתרומה הוא משום שתרומה היא ב"בל תאחר", ולכן הרי היא בכלל "בל יחל", הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלים לו, דאכל מאי דהוי בכלל נדר קאי. וא"כ י"ל דכך היא שיטת ר"א ויש לשאלה בתרומה לימוד בפנ"ע.

אמנם דברי המבי"ט תמוהים, דמה הביאו לפרש כן, שלא כדברי הראשונים הנ"ל, ועוד שלדבריו גם כל נדרי הקדש יש

ד.

ונראה לפרש מקור הדברים, שהר"מ אזיל לשיטתו בסה"מ (מ"ע צ"ד) שמצות "ככל היוצא מפיו יעשה" היא מצוה אחת עם "מוצא שפתיך תשמור", וכוללת את כל מה שקיבלנו על נפשנו במלת שבועה ונדר וצדקה והקרבת, וכך היא שיטתו בריש הל' נדרים ובמנין המצוות שם. וכתב שם הרמב"ן בהשגות לסה"מ, שהר"מ למד כן מהספרי פרשת מטות, "לא יחל דברו" "מגיד שעובר על כל יחל ועל כל תאחר וכו'. ר"ע אומר 'ככל היוצא מפיו יעשה' 'ואשה כי תדור נדר', מקיש אשה לאיש, מה האיש עובר על כל יחל ועל כל תאחר אף אשה וכו'". וא"כ לדעת ר"ע, שהנדר המוזכר בכתוב "ואשה כי תדור וגו'" מירי ג"כ בנדר הקדש, א"כ גם דין הפרה קאי עליהם.

ה.

ולפי"ז דין הפרה בקרבנות נוהג בכל מה שנכלל בכתוב "מוצא שפתיך תשמור", שהוא כולל גם נדבה, דהיינו שאמר 'הרי זו', כמו"ש בר"ה, וא"כ יכול להפר גם נדבה, דהיינו קרבן שהוקדש. ועיי"ש ברדב"ז, שכתב להדיא דשחוטי חוץ הקדש הוא ויכולין האב והבעל להפר. כי מהגז"ש ד"זה הדבר" ילפינן גם לגבי דין הפרה, שנוהג בקרבן ואפילו כשהוא כבר שחוטי

ללמדם מכך שהם קרויים נדר, ואמאי איצטריך ריבוי מ"זה הדבר". ואם כי י"ל שבנדרי הקדש החמורים צריך ריבוי מיוחד, משא"כ בתרומה, שהיא כחולין לגבי הקדש, אבל לא מסתבר שהמבי"ט יקבע כן מסברא בעלמא.

ג.

והנה בר"מ (פ"ד מהל' נדרים ה"ח) כתב, "וכשם שהאב או הבעל מפר נדרי איסור כך מפר נדרי הקדשות, הדומין לנדרי האיסור". וכתב הרדב"ז, שהמקור הוא ממה דמקשינן פרשת ראשי המטות לשחוטי חוץ לענין שאלה בהקדש, והו"ה לענין הפרה, הכתובה בפרשת ראשי המטות. [ברדב"ז כתב שלפי"ז זר שאכל תרומה ונשאל עליה פטור ממיתה בידי שמים, והקשה ע"ז בהר צבי (זרעים ח"א עמ' קע"ו) הרי הדרה לטיבלה וגם על טבל חייבים מיתה בידי שמים. ונראה לתרץ, דכיון דרק במזיד חייבים, א"כ כשאכל הרי הזיד על איסור תרומה אך לא על איסור טבל, וז"פ]. אולם עדיין צ"ע, שאי"ז דרך הר"מ לכתוב הלכה שאינה מפורשת בחז"ל. ומ"ש בכתובות (נ"ט ע"א) שמפר כשנדרה יקדשו ידי לעושיהן, י"ל שזה דוקא בקונמות, שאינם הקדש גמור, וגם יש לחלק בין קדושת דמים לקדוה"ג, דקונמות אינם קדוה"ג ממש, כמש"כ בספר הישר לר"ת (סי' רי"ג) ובשטמ"ק כתובות בשם הריב"ש.

חוץ, (ועיין להלן בנספחות מ"ש על דברי הרדב"ז).

ו.

אולם, לפי"ז לכאורה צ"ע, אמאי איצטריך לגז"ש בב"ב (ק"כ), שיש שאלה בהקדש, הרי נדרי הקדש הם בכלל הפרשה. ונראה שבאמת לדרשת הספרי לא קימל"ן כב"ה, דילפי גז"ש, אלא כב"ש, דלית להו גז"ש זו, וכך נראה ממש"ש בב"ב (ק"כ ע"ב) "ולב"ש דלית להו גז"ש הפרת נדרים בשלושה הדיוטות מנ"ל, נפקא להו מדתניא וכו' בן עזאי אומר מועדי ה' נאמרו, הפרת נדרים לא נאמרה וכו' מועדי ה' צריכין מומחין, הפרת נדרים אינה צריכה מומחין". ולכאורה, תמוה לומר שכן עזאי ס"ל כב"ש ומצריך ריבוי אחר לדין זה דהפרת נדרים בשלושה. ונראה מכך שבאמת שיטת הספרי הנ"ל לא ס"ל לגז"ש זו. ולכן צריך ריבוי לדין ג' הדיוטות ובן עזאי ס"ל כהספרי. ובזה מיושבת גם קושיית התוס' (שם ד"ה מיבעי) על דרשת ר' יוחנן דחכם מתיר ואין בעל מתיר. וכדרשת הספרי מבואר גם בברייתא שהובאה בנדרים ג' ע"א.

[ותרומה ילפינן מסברא מהקדש, משום ששניהם מתקדשים על פי דיבורו. ויתכן שזוהי שיטת רש"י בפסחים ובנדה הנ"ל, שכלל נדר עם הקדש ותרומה שכולם קדושים על פיו, ובשכועות כ"ד ע"ב כתב בד"ה והרי הקדש, שבא ע"י נדר וכל נדרים

יש להן שאלה, ויתכן שנקט כן על פי הספרי, הברייתא בנדרים ושיטת בן עזאי בב"ב ק"כ הנ"ל, שנדרי חולין ונדרי הקדש כלולים בפרשה אחת של "לא יחל דברו" ו"ככל היוצא מפיו יעשה", והצד השווה שבהם שכולם קדושים על פי דיבורו. וגם פאה וצדקה, הרמוזות בפרשת "כי תידור נדר לד' א' וגו'", נכללות בשם קודש, כמושכ"ל בפ"ד אות ז'.

ובע"כ צ"ל כן לשיטת ר' ישמעאל בחולין (ט"ז ע"ב) - לפי פירש"י שם - שפרשת "זה הדבר" שבאחרי מות לא מיירי בשחוט חוץ אלא באיסור שחיטת בשר תאווה. ולדעת הר"מ בהל' שחיטה (פ"ד הי"ח) גם לרע"ק הפירוש בפרשה זו כן.

[אמנם, לכאורה יתכן שגם לרש"י והרמב"ם הפרשה שבאח"מ נאמרה גם לשעה וגם לדורות. ולשעה, דהיינו במדבר, היא מכוונת לאיסור בשר תאווה, לדעת ר' ישמעאל, או גם לדעת ר' עקיבא, לשיטת הרמב"ם. ולדורות, היא מכוונת לאיסור שחוט חוץ (וכע"ז מצינו בחולין (י"ז ע"א) לגבי מצות כיסוי הדם לשיטת ר"ע, שבמדבר נהג גם בנחירה שהותרה להם והיא נכללה בשם שחיטה ואילו לדורות רק שחיטה מחייבת).

אולם, העיקר נראה שי"ל לרש"י והרמב"ם מודים לרמב"ן, הסובר שיסוד השיטה שנאסרה שחיטת חולין במדבר היא לא

במדבר אמרו בחולין שם, דהו"א שגם צבי ואייל נאסרו באכילה אע"פ שאינם קרבים ומסקינן שרק הראויים להקרבה לשלמים נאסרו באיסור זה, ולא צבי ואייל שאינם קרבים כלל. וא"ש קושיות הרמב"ן בחולין על פירש"י והרמב"ם.

וקושיית רב יוסף שם על דברי רבה, דהו"א שמשגלו יחזור האיסור שבמדבר, הרי משגלו מרחקן טפי ממקדש מאשר בכניסתן לא"י, יתכן לפרש את דעת רבה לפי הנ"ל, שההיתר בא"י מצד חשש ע"ז ו"לא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'" הוא משום שכבר לא נמשכו אחר ע"ז כ"כ עד כדי כך שישחטו בהמת חולין לשעירים, ולכן ס"ל לרבה שמשעה שגלו מסביבות המקדש לארץ העמים, הו"א שחזור חשש ע"ז זו כמו במדבר וקמל"ן שכבר אין לדון בחו"ל כדין המדבר. ועיין במשך חכמה פרשת אחרי עה"כ ולא יזבחו וגו'.

ז.

עכ"פ לשיטת הר"מ, עפ"י הספרי, נדרי חולין ונדרי הקדש הם ממש כפרשה אחת, גם לדינים המוזכרים רק בפרשת מטות. ולפי"ז מתבארים דברי המבי"ט הנ"ל בקרית ספר (הל' תרומות פ"ד), שכתב שיסוד דין שאלה בתרומה הוא משום שתרומה היא ב"בל תאחר", הרי היא גם בכלל "בל יחל", הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלים לו, דאכל מאי דהוי בכלל

בפרשה שבאח"מ "איש איש וגו'", אלא היסוד הוא איך לפרש את הכתובים בפרשת ראה "כי ירחיב וגו' בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר", דמר ניחא ליה למימר הכי ולמדרשינהו לקראי בהכי וכו' (וכ"ה ברשב"א). ונראה שעיקר האיסור דבשר תאוה שבפרשת ראה הוא מצד עצם אכילת בהמת חולין בעלמא, שנצטוו בהיותם סמוכים למשכן לאכול רק קרבן שלמים בקדושה. וסובר המ"ד דנאסר בשר תאוה, שגם פרשת שחוטי חוץ באה לאסור בכרת שחיטת בהמת חולין בחוץ, כדי שלא יזבחו לשעירים, כמפורש שם בכתוב. והו"ה וכ"ש שגם בהמת קדשים היא בכלל איסור הכרת שבפרשה. וכך מבואר ברמב"ן עה"ת, שהפרשה באח"מ עוסקת גם בחולין וגם בקדשים.

ושני איסורים אלו הותרו בבואם לא"י. האיסור מצד עצם אכילת בהמת חולין נצטוו בו רק בהיותם סמוך למשכן, שיכולים היו בכל עת להקריב בהמת שלמים ולאכלה בקדושה, ולא בא"י, בהיותם בריחוק מקום ממקום ההקרבה. והאיסור דשחיטת בהמת חולין כדי שלא יזבחו לשדים ג"כ בטל בא"י, ונראה שהטעם הוא משום שכבר לא נמשכו אחר ההקרבה של חולין לשעירים. ורק בקדשים נמשך הדין דשחו"ח נאסרים בכרת.

ונראה שמצד האיסור דאכילת בהמת חולין

ד"כי תדור נדר וגו'" "מוצא שפתיך תשמור וגו'", כסברת הקרית ספר.

ח.

ולפי"ז י"ל גם לרבי אליעזר, שאע"פ שס"ל שאין שאלה בהקדש משום דילפינן מתמורה, מ"מ בתרומה, שאינה חמורה כהקדש, יש שאלה, ואע"פ שאין היא בכלל נדרי חולין, אבל הדבר נלמד ממה שהתרומה נכללת ב"מוצא שפתיך תשמור" וב"בל תאחר", וכמבואר בקרית ספר.

ט.

ויל"ע לדעת הרדב"ז הנ"ל, שדין הפרה בהקדשות ילפינן מהגז"ש ד"זה הדבר", א"כ אמאי הקשו בב"ב שם אליבא דב"ש מאי עבידו לקראי ד"זה הדבר", הרי גם לב"ש י"ל דאיצטריך לגז"ש לגבי דין הפרה דהקדשות, שאינו משום טעות המקדיש, ובפרט שעיקר דין הפרה הוא מפורש בכתובים בפרשת מטות ואינו כשאלה, שהיא רק רמוזה שם והיא מהלל"מ.

ויתכן שלא מסתבר לש"ס שהגז"ש באה ללמד רק את דין הפרה בשחוטי חוץ, כי לאחר ששחט בחוץ ועבר על לאו וכרת אין נפק"מ לשוחט, שכבר התחייב. ובע"כ שהכתובים ד"זה הדבר" באים לדרשה אחרת. ורק לב"ה, שהגז"ש היא לדין שאלה בהקדשות, מסתבר לומר שבכלל הגז"ש יש

נדר קאי, עכ"ד. וכתבתי לעיל שצ"ע שלא פירש כהרשב"ם והרא"ש, דילפינן מנדרי הקדש הנלמדים מ"זה הדבר". ועוד, דלדבריו גם כל נדרי הקדש יש ללמדם מכך שהם קרויים נדר. ואם כי י"ל שבנדרי הקדש החמורים צריך ריבוי מיוחד משא"כ תרומה שהיא כחולין לגבי הקדש, אבל לא מסתבר שהמבי"ט יקבע כן מסברא בעלמא. ולפי האמור לעיל נראה שדברי המבי"ט הם כעיקר הדברים שהתב"ל, שלדברי הספרי נדרי הקדש כלולים בפרשת נדרים שבמטות ושכבי תצא, וגם בהם מיירי העשה ד"ככל היוצא מפיו יעשה" והל"ת ד"בל יחל", ומאחר שגם נדרי הקדש הם בכלל הפרשה, הרי הם גם בכלל שאלה. וא"כ ילפינן לכל מה שהוא בכלל נדרי הקדש, דהיינו תרו"מ, כמבואר בר"ה (ד"ד) ובתוס' שם (ד"ה ומעשרות), שתרו"מ הם בכלל הכתוב ד"בל תאחר". ועיין במנחת אברהם (ח"ד עמ' קמ"ז-קמ"ט) לגבי דין אמל"ג, שילפינן מ"מוצא שפתיך תשמור וגו'", כמוש"כ הרא"ש בנדריים, וגם תרומה בכלל אמל"ג, לדעת תוס' ביבמות (צ"ג), כתב מקור לכך שתרומה בכלל "מוצא שפתיך" מדברי הרמב"ן בהשגות לסה"מ - ויסוד הדבר הוא במדרש תנאים לפרשת כי תצא, שבכלל "מוצא שפתיך תשמור" גם תרומה - וא"כ אין צורך לרבות תרומה לשאלה מילפוטא מנדרי הקדש, כי התרומה נכללת בכתובים

גם את דין הפרה, המפורש בכתוב בפרשת מטות.

ועוד יתכן שפשיטא לגמ' שאם אין שאלה מועילה, משום דהקדש טעות הוי הקדש, גם הפרה לא מהני. ועיין בשו"ת מהרי"ט (ח"א סימן ד).

י.

ויל"פ את הסברא הנ"ל, - שאם הקדש חל גם בטעות וא"א להשאל, הו"ה שגם אין דין הפרה בהקדש - כי הטעם שלב"ש הקדש טעות הוי הקדש, הוא משום שהמקדיש גומר בליבו שגם מה שיאמר בטעות יחול, מצד הדיבור או מצד מחשבתו (עיין בתמורה ל"ג), כעין מש"כ הר"ן בנדרים כז ע"א, שבהקדש אין חזרה תוכד"ד משום שהמקדיש אינו מקדיש אלא בדעה והחלטה גמורה וכמוש"כ לעיל פ"ג אות ג, ומטעם זה עצמו י"ל שס"ל לב"ש שגם המקדישה אינה תולה ההקדש בדעת אביה או בעלה.

יא.

מש"כ הר"מ בסוף ההלכה הנ"ל: "כך מפר נדרי הקדשות הדומין לנדרי האיסור", יל"פ לכאורה שכוונתו למה שכתב לעיל בפ"א: "הנדר נחלק לשתי מחלוקות, החלק הראשון הוא שיאסור על עצמו דברים המותרים לו וכו' וחלק זה הוא שאני קורא אותו נדרי איסור. והחלק השני הוא שיחייב

עצמו בקרבן שאינו חייב בו, כגון שיאמר הרי עלי להביא עולה וכו' וחלק זה הוא שאני קורא אותו נדרי הקדש". ובה"ד כתב: "מצות עשה של תורה שיקיים אדם שבועתו או נדרו בין שהיה מנדרי איסור בין שהיה מנדרי הקדש, שנאמר 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת' ונאמר 'ככל היוצא מפיו יעשה'". ונראה מכ"ז שכאן במשנה תורה ס"ל לר"מ שהמ"ע כוללת רק נדרי רשות, בין בחולין ובין בהקדש, ולא חובות כחטאת. והר"מ לא הזכיר חיוב ד"מוצא שפתיך" אלא בנדרים של איסור ושל הקדש ולא של חובות, כמקדיש קרבן לחטאתו. וע"ז כיוון הר"מ בפ"ד ה"ח הנ"ל, שהאב מפר נדרי הקדש הדומין לנדרי האיסור, שבא להוציא הקדשות שהם חובה, כמעשר בהמה וכחטאת, שאינם בכלל העשה המפורש בפרשת מטות ובפרשת כי תצא ואין עליהם ריבוי של הפרה.

[אמנם לפי"ז צ"ע איך מפרש הר"מ הסוגיא בר"ה, דבמפורש מרבין גם חטאות במ"ע ד"מוצא שפתיך תשמור". ולכאורה י"ל שהריבוי הוא לכך שהם מכלל החיוב אבל אינם מכלל קיום המ"ע. אולם יל"פ באופן אחר: עיין באבן האזל פי"ד ממעה"ק שכתב לגבי "בל תאחר" שהר"מ סובר שהברייתא בדף ד', והיא מהתוספתא, שנקטה רק שנודר, מקדיש ומעריך עובר ב"בל תאחר", ברייתא זו פליגא על

יחל". ולכן הריבוי שבפרשת מטות להפרת נדרי הקדש הוא רק לנדבות ולא לחובות. והנה מהר"מ בפ"ד מהל' מעה"ק נראה שגם אם הפריש קרבנו קודם רגל ראשון ולא הקריבו, עדיין הוא עובר על העשה ד"ובאת שמה" ואם עברו ג' רגלים הוא עובר על "בל תאחר" ובי"ד כופין אותו מיד כשנדר, להפריש ולהקריב קודם רגל ראשון, ולכן לא הזכיר הר"מ את מ"ש הגמ' חד קרא ללא הפריש וחד קרא ללא הקריב אלא רק בדין כפיית בי"ד, כי בכך הר"מ כולל גם את חיובי המקדיש והמפריש שלא יעברו על העשה ד"ובאת שמה" ועל הל"ת ד"בל תאחר". ולפי"ז העשה ד"מוצא שפתיך תשמור" אינו קשור לרגלים אלא דינו הוא כדין נדרי חולין, שלא קבעה להם התורה זמן וצ"ע].

יב.

והטעם שבדין שאלה נכללים כל ההקדשות, ולא רק נדרים ונדבות, נראה שהוא משום שלדין שאלה ילפינן נדרי הקדש מנדרים של חולין במה מצינו, ואילו לגבי הפרת האב א"א ללמוד בדרך במה מצינו מנדרי חולין להקדש, שחמור. ורק נדרים ונדבות שכלולים בפרשה של איש כי ידור נדר וגו' שכוללת גם נדרי איסור והדומים להם מנדרי הקדש, הם בדין הפרה שבפרשה שם. ומצינו כיו"ב לגבי נזירות, שלגבי הפרה בעינן היקש, כמ"ש בנדרים (ד' ע"ב),

הברייתא שמרבה גם מעשרות לבל תאחר, אלא ס"ל שרק נדר שבא ע"י קדושת פה שהתחייב בזה, עובר בב"ת, ולא מעשרות, שאינו בכלל נדרים אלא שמפריש מה שציוותה תורה עיי"ש. ולפי"ד י"ל שהברייתא שבדף ו'ע"א עה"כ "מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לד' א' וגו'", ג"כ פליגא על הברייתא שבדף ד' שממעטת מעשרות מ"בל תאחר" וס"ל שגם בעשה ד"מוצא שפתיך תשמור" נכללים רק נדרים ולא מעשרות.

ולפי"ז יתכן שלברייתא שבדף ד' שממעטת מעשרות מבל תאחר, הו"ה גם לגבי מוצא שפתיך תשמור, וס"ל שגם מקדיש קרבן לחטאתו דינו כמעשרות, שאינם בכלל נדרים, כי הוא ג"כ מפריש מה שציוותה תורה, ולכן אינו בכלל המ"ע ד"מוצא שפתיך תשמור" ו"ככל היוצא מפיו יעשה".

ואם כי לגבי "בל תאחר" גם קרבנות חובה בכלל, כמוש"כ הר"מ במנין המצוות שבראש הל' מעה"ק אות י"ט ובהל' בכורות פ"א הי"ג, י"ל שב"ת, שהוא לאו המיוחד להקדשות ואינו חלק מפרשת נדרים שבמטות, נוהג בכל הקדשות, אפילו בקרבנות חובה, משא"כ המ"ע ד"מוצא שפתיך תשמור" היא אותה מ"ע ד"ככל היוצא מפיו יעשה", שהיא ודאי מיירי בנדרי רשות, ולכן י"ל שאפילו חטאות אינם בכלל עשה זו. וכך י"ל גם לגבי הלאו ד"בל

משום דאית ליה קיצותא, ואילו לגבי שאלה לא הזכירו כלל בברייתא שם שילפינן מהיקש. כל זה הוא משום דלשאלה סגי בלימוד מסברא דמה מצינו. ולכן חילק הר"מ בין שאלה דהקדש, שהיא בכל הקדשות, ובין הפרה, שהיא רק בדומים לנדרי איסר, שהם נדרים ונדבות.

יג.

ולכאורה לפי הנ"ל יש מקום לומר שגם לשיטת הספרי, שנדרי איסר ונדרי הקדשות הם פרשה אחת, ג"כ יש צורך בגז"ש ד"זה הדבר" לדין שאלה והפרה בהקדשות, והיינו להקדשות שאינם נדר ונדבה, כמעשר בהמה וכחטאות, שאינם כלולים בפירוש בפרשת נדרי הקדש כנ"ל, ומ"מ ילפינן מגז"ש ד"זה הדבר" שבפרשת שחוטי חוץ, שכולם הם בדין שאלה והפרה, כי פרשה זו מיירי בקרבנות שקרבים במשכן ובבמה גדולה ויש בהם קרבנות חובה (עיי' בתו"כ), ולכן

ניתן ללמוד מהגז"ש גם לגבי חובות, שיש בהם ג"כ הפרה.

אמנם, לכאורה לא מסתבר שיהיה דין הפרה בחובות כחטאת, כי למאי נפק"מ, בכל אופן תצטרך האשה לשוב ולהקדיש קרבן. אולם תיתכן נפק"מ אם הקדישה חטאת שמינה והבעל רוצה שתקדיש כחושה.

יד.

ולפי"ז שגם לספרי יש שאלה והפרה בכל סוגי הקדשות, יל"פ שמה שכתב הרמב"ם שהבעל מיפר גם נדרי הקדשות הדומים לנדרי איסר, אין כוונתו למעט הקדשות של חובה, אלא כוונתו לבאר מפני מה מרבים הקדשות לדין הפרה ולדין שאלה – הנזכר שם לעיל – אע"פ שעיקר הכתובים דבל יחל ודהפרה מיירי בנדרי איסר שבין אדם לעצמו או לחבירו, ומבאר הר"מ שמ"מ גם נדרי הקדשות דומים בצורת הנדר לנדרי איסר.

נספחות לפרק ה'

ובפרט לדעת רב פנחס, שהאב והבעל מפרים משום דכל הנודרת על דעת אביה ובעלה היא נודרת (נדרי ע"ג ע"ב) ויש הסובר (שם בר"ן) שגם כל אדם התולה נדרו בהסכמת חבירו הדין כן. וא"כ דין הפרה דומה לדין מקדיש לזמן. אבל זה אינו, שהרי קימל"ן שקדוה"ג לא פקעה

(א) לעיל פרק ה' אות א' הבאתי את דברי הרדב"ז (הל' נדרים פ"ד ה"ח) שמהגז"ש ד"זה הדבר" ילפינן גם לגבי דין הפרה שהוא נוהג גם בקרבן ואפילו כשהוא כבר שחוטי חוץ, והנה לכאורה הדבר תלוי במחלוקת לגבי האומר שור זה לעולה לשלושים יום, אם קדוה"ג פקעה בכדי,

בכדי ואעפ"כ ס"ל לרדב"ז דמהני הפרת הבעל והאב לקרבן. וצ"ל דהקדש לזמן גרע מהפרה.

שהאריכו לדון בסברת המ"ד דקדוה"ג פקעה בכדי ולא הזכירו כלל שדמי להפרה.

(ד) והטעם שהזכירו דוגמא רק משדה אחוזה ומשדה מקנה ולא מהפרה הוא כנ"ל, שמאחר שבמקדיש לזמן הוא קובע ומגביל מתחילת הקדשו את זמן ההקדש, יש לדמותו למקדיש שדה אחוזה, שהתורה קבעה את זמן קדושת וזכיית ההקדש, או את זכיית הקונה מההקדש מלכתחילה עד היובל, וכשם ששם השדה יוצאת ביובל לכהנים בלא פדיון ה"נ במקדיש לזמן. וכיו"ב יש לדמות הקדש לזמן למקדיש שדה מקנה, שזכות ההקדש קבועה מלכתחילה לזמן והיא יוצאת בלא פדיון, ה"נ במקדיש לזמן. משא"כ בהפרה, שהנדר הוא לחלוטין ורק גזה"כ היא שניתן להפקיעה ע"י הפרה, א"א ללמוד משם למקדיש לזמן.

(ה) ועיין בירושלמי כתובות (פ"ח ה"ה) לגבי פירות נכסי מלוג מחוברין שביציאתה הם שלה, קאמר שם שאליבא דר' יוחנן אם עשה מהן ביכורים, שקימל"ן שקודם גירושין יכול להביא מנכסי אשתו דכתיב "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' א' ולביתך וגו'", אם לאחר שקידשם במחובר גירשה, פקעה מהם קדושתם (ועיין מנחת אברהם ח"א עמ' רט"ו). ולכאורה ר' יוחנן כאן בכתובות לשיטתו בקידושין הנ"ל, שאפילו מקדיש לל' יום פקעה קדוה"ג

(ב) ויש לפרש שבהקדש לזמן הריהו בא לקבוע את משך זמן הקדשו ולבטל משם ואילך את זכות וכח ההקדש, בכך נחלקו אם מהני, אבל לא כן הוא בהפרה של נדרי הקדש וקרבנות, שהאשה המקדישה הקדישה לחלוטין, אלא שמגזה"כ ניתנה רשות לאב ולבעל להפקיע נדריה, כמבואר ברא"ש גיטין (פ"ד סי' ל"ה. ועי' בתוס' הרא"ש לנדה מ"ו ע"ב). ובר"ן נדרים (ע"ג ע"ב). וברשב"ם ב"ב (ק"כ ע"ב ד"ה חכם) כתב דכל דבר קיום הנעקר ומתבטל בלא טעם - ר"ל בלא בירור של טעות - קרוי הפרה, ועיין במהרי"ט (ח"א סי' ד'). לכן מסתבר לרדב"ז שיכולת ההפרה שחידשה תורה גם לגבי נדרי הקדש, היא בכל סוגי הקדשות, גם כשהם כבר קדושים בקדוה"ג.

(ג) וכך מוכח מדברי הירושלמי בקידושין (פ"ג ה"א), שדנו מאי שנא הקדש קדוה"ג לזמן, דפקע, מקידושין לזמן, דלכו"ע לא פקעו, ומשני דמצינו הקדש יוצא בלא פדיון, בשדה אחוזה שיוצא לכהנים ביובל בלא פדיון, אליבא דר"ש, או בשדה מקנה שחוזר לבעלים בלא פדיון. ולא הזכירו יתירה מזו, שבעל מיפר קרבן שהוקדש. ועיין ברשב"א ובר"ן בנדרים (כ"ט ע"ב),

לגבי בעל שהקדיש ביכורים במחומר ואח"כ גירש, שזכותו בפירות שבמחומר היא עד לגירושין, ואם גירש בעודם במחומר בטלה קדושת ההפרשה ושיטתו בירושלמי קידושין לגבי מקדיש לזמן.

ז) ועיין בראשית ביכורים לבכורות שם, שכתב ג"כ שיש להשוות את סברת ר' יוחנן לגבי קדשו בכורות במדבר לסברתו לגבי מקדיש קרבן לל' יום. אבל דחה השוואה זו, כי הרי מבואר בירושלמי שם שרק כיון שמצינו בהקדש קדושת דמים שיוצאת בלא פדיון ניתן להתנות על קדושת הגוף, וס"ל לראשית ביכורים שכיון שרק בקדושה שבאה ע"י אדם מצינו קדו"ד, אין ללמוד מכך לקדושת בכורות, שהיא קדושת שמים. אולם י"ל, שרק כשיש מקדיש שבא להפקיע את קדושת הגוף שאמורה לחול בכל קרבן, יש צורך בסברא לחלק בין הקדש לבין קידושין לזמן, והיינו כיון שמצינו בהקדש גם קדו"ד, יתכן גם שהמקדיש קרבן יקדיש רק לזמן ואח"כ יפקע ההקדש. [ובאמת נראה מהר"מ שלהלכה לא יתכן הקדש קרבן לזמן, כי לא הזכיר הר"מ אופן כזה של הקדש קרבן לזמן. ויל"פ משום שלהלכה הוי כאומר הרי עלי תודה ע"מ שלא אביא לחמה, דהוי נדר ופתחו בצידו ולא חל כלל הנדר]. משא"כ כשדנים אם דין והתקדשות בכורות שהתקדשו במצרים יתבטלו לאחר שפסק

וכ"ש היכא שמהדין זכותו אינה אלא עד גירושין. [ואם כי לא מצינו קדוה"ג דבכורה שפקעה כאן לא מיירי בקדושת ביכורים כמשמעה, שהרי רק כשנכנסו לירושלים חלים איסורי ביכורים, אלא מיירי רק לגבי שם ביכורים, שחל במחומר ואינם צריכים קריאת שם בתלוש, וגם א"א להפריש עוד פירות אחרים לעיקר ביכורים אלא מאותם שכבר קרא להם שם במחומר, ועיין בצ"פ מהדו"ת עמ' ח'].
ו) שורש סברת ר' יוחנן מבואר בבכורות (ד' ע"ב) דס"ל קדשו בכורות במדבר, שאל"כ גם אותם שכבר קדשו במצרים היתה צריכה קדושתם להיפקע, והיינו שאם עיקר דין קדושת בכור היתה מתבטלת במדבר גם הבכורות שכבר קדשו היתה קדושתם מתבטלת, כי כל קדושה שחלה ע"י הציווי לקדש היא קדושה שהולכת ומתחדשת, מצד הדין שממשיך לחול. ולכן אם במדבר לא קדשו בכורות הרי בטל הדין שמכוחו נמשכת קדושת הבכורות שכבר קדשו במצרים, וקדושתם היתה צריכה להיבטל אז [וכבר ציינו לדברי רש"י ביבמות מ"ט ע"ב "דהא תפסי בה קידושין - לאשה דאף לאחר שזינתה לא פקעו מינה קידושיה הראשונים". והיא כסברא הנ"ל דר' יוחנן, שאם אין דין קידושין עתה, גם קידושין שכבר חלו היו בטלים]. וזהו שורש שיטת ר' יוחנן הנ"ל בירושלמי כתובות

פקעה בכדי – שחגיגה לאחר שקדשה א"א שתפקע, גם אם הקדישה מתחילה לל' יום. והיינו שלאחר שכבר קדשה בשחיטה קדושת קרבן גמורה ולא מתורת הזמנת המקדיש, א"א שהקדושה הגמורה תפקע משום רצון המקדיש. וכיו"ב ביאר באו"ש הל' גניבה (פ"ג הי"א).

ועיין בירושלמי נזיר (פ"ד ה"ה) שלדעת ר"ע אם נשחטה חטאת הנזירה אין הבעל יכול להפר מפני הפסד קדשים. אבל קודם שחיטה יכול להפר, ולא חיישינן כ"כ להפסד קדשים, משום שאינה נמסרת לגבוה אלא בשחיטה. ועיין באו"ש הל' נזירות (פ"ד הי"ז) דר"ל שכיון דסכין מקדש איכא פסידא טובא. ועיין בשבועות י"א ע"א רש"י (ד"ה הואיל) ובתוס' שם, ובתוס' מנחות ט' ע"א (ד"ה ריש). ועיין בזרע אברהם סי' כ' אות כ"ח.

ט) וכך הוא גם לגבי מ"ש ר' יוחנן בירושלמי כתובות הנ"ל, בדין בעל שקרא שם ביכורים במחובר בפירות נכסי אשתו ואח"כ גירשה, שס"ל שקדושת הביכורים חלה ובטלה, כי גם קריאת השם במחובר היא מתורת הזמנה, שהרי עד שלא ראו את פני הבית לא קדשו, וכמוש"כ במנחת אברהם הנ"ל, לכן קריאת השם יכולה להיבטל, משום שזכות הבעל במחובר היא עד הגירושין.

י) ולגבי קדושת בכורות של יוצאי מצרים,

דין וקדושת בכורות במדבר, שבכה"ג הביטול הוא משום שמצות שמים לקדש בכורות לא נהגה במדבר, בכה"ג אין צורך לחלק בין ביטול קדושת בכורות לבין קידושין ע"י אדם לזמן, כי אדרבה, סברא היא שביטול המצוה בזמן מסוים בידי שמים עדיפא מביטול ע"י רצון האדם המקדש. וז"פ לדעתי. ומכיון שר' יוחנן ס"ל שיש ביטול קדוה"ג ע"י אדם המקדיש לזמן, שפיר י"ל שהוא לשיטתו לגבי בכורות במדבר כנ"ל.

ח) והכלל בשיטת ר' יוחנן הנ"ל הוא שכל דין שהולך ונמשך ומתחדש מכח האדם, הפועל ויוצר את הדין, ולא הושלמה והסתיימה חלות הדין, אזי כשבטל כח הפעולה שיצרה את הדין, מתבטל כל כח הפעולה לחול. ולכן המקדיש קרבן לזמן, שכל דין קדוה"ג שחלה בדיבורו קודם הקרבה היא מכח שיש בו הזמנה להקריב, כמוש"כ אאמו"ר מרן הגאון רבי אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל במנחת אברהם (ח"ב סי' כ"ה), שכל דין הקדש ע"י דיבור המקדיש הוא משום הזמנה, וא"כ הקדושה אז היא מכח ההזמנה שהולכת ונמשכת. לכן כשהזמנה הזו היא רק לל' יום, היא מתבטלת לאחר ל' יום ואין מעתה קדוה"ג. אבל לאחר שחיטה, גם לר' יוחנן לא פקעה קדוה"ג, וכפי שנראה מהרשב"א בביצה (ד"ל) דכתב אליבא דאביי – שס"ל קדוה"ג

בכור אדם ובכור בהמה, הביאור הוא שבנוגע לשורש הדין, כל קדושה שחלה ע"י הציווי לקדש היא קדושה שהולכת ומתחדשת מצד הדין שממשיך לחול. ולכן אם במדבר היה בטל דין קדושת בכורות שמכוחו נמשכה קדושת יוצאי מצרים, אזי גם הקדושה שחלה על בכורות יוצאי מצרים היתה צריכה להיבטל (ויל"פ לפי"ז כמה מחלוקות ר"י ור"ל).

יא) וכ"ז בשיטת ר' יוחנן בדין קדוה"ג פקעה בכדי, שהיא רק בקדושה שהולכת וקדושה מכח הדין והפעולה שמקדשים אותם, אבל יותר מכך נראה מהרשב"א לנדרים (נ"ט), שכל המחלוקת אם קדוה"ג פקעה בכדי היא מצד גדרי בעלות של ההקדשות. ועיקר הדברים הוא שכל קנין לזמן הוא כקנין פירות, ולגבי גירושין קימל"ן דאי אפשר שתהא קנויה לעצמה רק לזמן, כקנין פירות בלבד. ואמרינן דכיון דפסקה פסקה, משום דהתורה אמרה שגירושין היא בעלות גמורה על עצמה כקנין הגוף שלה וכיון דפסקה פסקה. וגם לגבי קידושין מסתבר שג"כ הוא קנין גמור כקנין הגוף. ולגבי מקדיש קרבן לזמן, יש מ"ד שגם קדוה"ג אינה יכולה לחול רק לזמן ולכן אין לקדוה"ג הפסק. ויש מ"ד דהיא יכולה לחול לזמן, כקדושת דמים שחלה לזמן. ומבואר שם ברשב"א, שכ"ז בקדושת פה, דהיינו כל זמן שהקדושה חלה

ע"י דיבור המקדיש אז יש לדמות אותה לקדושת בדה"ב שיש לה הפסק, אבל קודש גמור, דהיינו קרבן שהתקדש ע"י עבודות, ודאי דאין מ"ד שתפקע קדושתו בכדי, כי אי"ז מצד בעלות הקדש אלא מצד קדושת קרבן ע"י עבודות ואין מקום לומר ולקבוע שהמקדיש יוכל לקצוב שקדושה זו תחול ותוקצב לזמן. ומסתבר שגם לגבי תרומה, שהיא מתקדשת מיד בקדושה גמורה (עיין פסחים ל"ד ע"ב דקדושת פה של תרומה כקדושת כלי דמי), ליכא למ"ד שיוכל התורם להקדיש התרומה רק לזמן.

יב) וכ"ז לגבי דינים וקדושות שהדין או הפעולה שמקדשים אותם פסקו, אבל דין הפרת הבעל, אם הוא נוהג גם בקרבנות שהקדישה אשתו כנ"ל, ההפרה היא ביטול שמתחדש כעת מכח גזה"כ של הפרה, למרות שהנדר וההקדש מעיקרם הם לעולם. ולכן אין להשוות דין הפרה לדין קדוה"ג פקעה בכדי וכנ"ל. ועיין באו"ש הל' נדרים (פי"ב הי"ט).

יג) ומצינו עוד אופן של ביטול קדוה"ג של קרבן שלא נפסל, והוא ברמב"ן, בריטב"א וברשב"א חולין (קל"ט ע"א), שביארו את שיטת רב לענין בני יונים שהקדישן למזבח ומרדו, שהו"א שכיון שבקנין הגוף בעלמא, בכה"ג שמרדו, הפסידו הבעלים, כדן שיירה שעמד עליה גייס דכל היכא דאין הבעלים יכולין ליטול הוי הפקר, ה"נ יש

הו"א דאפילו בקדשי מזבח יצאו מרשות הקדש והפקר הוה ופקע הקדשייהו. ורק מקרא ד"לד' הארץ ומלואה" ילפינן דנשארו הקדש, עכ"ד. וגם כאן אי"ז שייך לדין קדוה"ג פקעה בכדי, כי ההפקעה כאן אינה משום שדין הקדש בטל, כמו בבכורות במדבר, ולא משום גזה"כ, כהפרה, אלא משום חוסר יכולת הגזבר להיחשב כבעלים על דבר שאבד ממנו לגמרי, ויש כאן חסרון ביכולת הקרבן להיחשב ממון הקדש. ועיין בקובץ "נצני ארץ" יט (עמ' 71) מש"כ אאמו"ר מרן הגאון רבי אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל.

(יד) אמנם, גם שם נראה שכל הו"א זו היא רק קודם שחיטה, שעד אז קדוה"ג היא מחמת שהוא מוזמן לגבוה כנ"ל, וקדוה"ג זו יש מקום לומר שהיא תלויה בבעלות הגזבר, כשאר דיני ממונות. ומצינו שגם בקדשי בדה"ב יש קדוה"ג, כמוש"כ הרשב"א בגיטין (מ' ע"ב), דאבן שבבנין הקדש דינה כקדוה"ג לגבי פדיון. אבל לאחר שחיטה, קדוה"ג של קרבן היא משום שהשחיטה מקדשת בקדושת קרבן גמורה כמוש"כ"ל באות ו', ואין הו"א שחסרון בעלות של הגזבר ע"י אבידה יפקיע את קדושתו, אלא ודאי דלעולם בי גזא דרחמנא הוא.

בנדרים ונדבות אינו חייב להביא, שמא תקניטנו ותידור בכל יום, ואע"פ שיכול הבעל להפר משום דברים שבינו לבינה, דאיכא הפסד ממון, יש לחוש שמא תידור ותפרע קודם שישמע וכו', עכ"ד (וכ"ה בתוס' ב"מ ק"ד ע"א ד"ה הכי). משמע לכאורה שיכול הבעל להפר גם קדושת קרבן שהוקדש, שהרי נקטו גם נדבות, ור"ל שלאחר שתידור ואז יתחייב בעלה להקריב משלו, תוכל להקדיש בהמה משלו. ולאחר ששילמה נדרה, והיינו לאחר זריקת דמים שנסתיים נדרה, אינו יכול להפר, וכפי שמצינו לגבי דין שאלה, שלאחר זריקת דמים אי אפשר להישאל, כמוש"כ תוס' בכריתות הנ"ל. ועיין במהרי"ט (ח"א סי' ד').

אולם, מלשון תוס' הרא"ש בנזיר והתוס' בב"מ שנקטו: שתפרע קודם שישמע, משמע שמיירי בהקדש לבדה"ב, שיש בו פרעון לגזבר. ואילו היה מיירי בהקדש קרבן היה צ"ל: שתקריב קודם שישמע. והטעם שלאחר פרעון אינו יכול להפר הוא כנ"ל, שאז אין כבר נדר. וכפי שמצינו שאין המקדיש לבדה"ב יכול להישאל לאחר שבא ליד גזבר משום שהסתיים הנדר, כמוש"כ החת"ס ביו"ד (סי' רמ"ג) המוב"ל בפ"ב אות ד'.

(טז) ועיין בירושלמי נזיר (פ"ד ה"ד, י"ח ע"א) על המשנה: "האשה שנדרה בנזיר

(טו) ועיין בפירוש הרא"ש לנזיר (כ"ד ע"א) על מש"ש שאדם מביא קרבן על אשתו,

משמע מדבריו דגם קרבן נזיר נכלל בנדרו. ובר"מ הל' נדרים (פ"א ה"י) כתב דאפילו חטאת נזיר נקראת דבר הנדור, משום שהיא באה מחמת נדר נזירות (ועיין בתוס' נזיר י"א ע"א ד"ה דהוי, ובשטמ"ק). ועיין מהרי"ט אלגזי להל' בכורות (פ"ה אות מ"ב בסוף), שנקט שבנדר הנזירות קיבל עליו הקרבנות, ולכן דין הנזירות כדין נדרי הקדש. ועיין בפנ"י ובהפלאה לכתובות (נ"ו ע"א) לתוס' ד"ה הרי"ז מקודשת.

(יח) [והטעם שחטאת נזיר לכו"ע אין היא קריבה בבמה, יל"פ שהוא עפ"י מ"ש בספרי פרשת נשוא (פי' ל"ח) עה"כ "מלבד אשר תשיג ידו וגו'" "מנין אתה אומר שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים קורא אני עליו 'כפי נדרו אשר ידור', ת"ל 'כן יעשה על תורת נזרו'". והיינו שיש על אותם עולות ושלמים דין קרבן נזיר. ועיין ברמב"ן עה"ת, שאפילו נדר כן ביום מלאות, ג"כ הדין כן עיי"ש. וכיון שהתרבו עולות ושלמים של נדבה להיכלל בדין קרבן נזיר, מסתבר שנדרים אלו קרבים גם בבמה. ויותר מכך כתב המל"מ בהל' קר"פ (פ"א ה"ג), שאפילו אמר "על מנת שאגלח מנדרים ונדבות הריני נזיר" יכול להביא חובתו מנדרים ונדבות בבמה, וא"כ מכ"ש שנדבה גמורה, שמוסיף על קרבן עולת ושלמי נזירות, קריבה בבמה. וי"ל גם שאפילו הקדיש לחובתו ואח"כ

הפרישה את בהמתה ואחר כך היפר לה בעלה וכו' ואם משלה היתה בהמה החטאת תמות ועולה תיקרב עולה וכו'" ופריך בירושלמי: "מי מיפר את שעליה", ופירש בקרבן העדה: ופריך ומי מיפר את שלה, נזירות כתיב ואם הפר יפיר, אלא קרבנות שלה איך יפר, עכ"ל. משמע דס"ל שעל חיובי קרבנות שנדרה האשה אין הבעל יכול להפר. וכ"מ מלשון הפ"מ.

אמנם, לפימש"כ לעיל בשיטת הרמב"ם שרק קרבנות של רשות, הדומים לנדרי איסור, הבעל והאב מפירים ולא של חובה, א"כ אין מהירושלמי ראייה לגבי הפרה בקרבנות, כי בקרבנות נזיר קימל"ן בזבחים (קי"ז ע"א) דכל קרבנות נזיר חובה נינהו ואינם קרבים בבמה וא"כ אין בהם הפרה כלל.

(יז) ויל"ע אליבא דרבי מאיר, דקרבנות נזיר ישרות נינהו כי באו ע"י נדר ולכן קרבים בבמה, אם הבעל מיפר קדושת קרבנות נזיר אלו. ועיין בתמורה (י"ד ע"ב), דלרבי מאיר אין צורך לרבות שלמי נזיר שיקרבו בחוה"מ כי הם בכלל הכתוב "ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבותיכם". וברש"י ביצה (כ' ע"א ד"ה נזיר), דהאומר הריני נזיר ואגלח ממעות מע"ש הרי"ז נזיר ומגלח מחולין, משום דכיון דאמר 'הרי עלי' נתחייב, דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט, וכי הדר אמר על מנת לאו מילתא היא.

הקדיש לנדבתו יכול להקדים נדבתו לחובתו. ולאחר שהיזו אחד מהדמים מותר ביין ויכול לגלח על השלמים הללו או על העולה כעל קרבנות חובה. וא"כ יתכן שאפשר לנזיר להפריש ביום מלאות רק עולה אחת ושלמים אחד לשם נדבה ויקריבם בבמה. וגם יתכן לכאורה שאפילו אם כבר הפריש לשם חובתו, אבל אינו יכול להקריבם משום שעתה הוא שעת היתר במות, דהיינו בנוב וגבעון, יכול להקריבם בבמה, בתורת נדבה של קרבנות נזיר. אבל בכה"ג י"ל שאם אי אפשר להקריב קרבנות חובה דנזיר, גם אי אפשר להקדיש קרבנות נדבה דנזיר.

(ט) ולפי"ז יל"פ מ"ש בירושלמי פסחים (פ"ב ה"ד): "ר' יוסה בשם רשב"ל זאת אומרת שנאכלו חלות תודה ורקיני נזיר בכל ערי ישראל. ניחא חלות תודה ורקיני נזיר אינו כן. אמר ר' יוחנן לית כאן נזירות נזירות חובה היא. א"ר בון בר כהנא תיפתר שקרבה חטתו בשילה ועולתו ושלמיו בנוב וגבעון". וצ"ב אמאי לא נקט שנזיר בזמן נו"ג והוא מביא רק עולה ושלמים, והרי לא מצינו שהחטאת מעכבת את הקרבת השאר, אפילו למ"ד שאין הנזיר נותר אלא בהקרבת כל קרבנותיו [ואפילו לגבי גילוח, שבעינן לכתחילה ג' קרבנות, בכל זאת מצינו בתוס' הרא"ש לנדרים (י"ט ט ע"ב ד"ה ועל ספיקו

וכו') שבאופן שאינו יכול להקריב חטאתו הוי כבדיעבד ורשאי לגלח על עולתו ושלמיו, ועיין בשאר הראשונים שם, שעכ"פ בדיעבד ודאי דמגלח על עולתו ושלמיו, אע"פ שאינו יכול להביא חטאתו. ולפי הנ"ל יל"פ שסברת ר' בון היא שכל האפשרות להקריב עולה ושלמים של נזירות בזמן נו"ג היא רק בתורת נדבה שיש בקרבנות אלו דנזירות, ולכן רק כשנזיר והגיע יום מלאות בימי שילה והפריש קרבנותיו, אלא שלא הספיק להקריב את העולה והשלמים שם עד שחרבה שילה, יכול להקריבם בבמה, בתורת קרבנות נדבה של נזירות. אולם, אם הגיע יום מלאות בימי נו"ג, שאינו יכול להקריב שם קרבנות חובה, אין הוא יכול להפריש קרבנות אלו כלל, כי כשלא חלה חובת הפרשה לקרבנות חובה לא חלה רשות הפרשה והקרבה לקרבנות אלו בתורת נדבה.

(כ) ולפי"ז מבוארים גם המשך דברי הירושלמי שם: "ר' חנניא רבי עזרה בעון קומי רבי מנא לא כן א"ר בשם ר' יוסה שלמי חגיגה הבאים בבמה כשירים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה", והעירו על כך ממשמעות דברי רש"י בזבחים (קי"ז ע"ב ד"ה מנחות) שהטעם שהעולה והשלמים של נזיר נחשבים, אליבא דרבי מאיר, כנדרים ונדבות ולא כחובות, הוא רק

משום שחיובם נובע מנדר קבלת הנזירות, א"כ מאי פריך משלמי חגיגה, שכל חיובם הוא ממצוות חגיגה.

(כא) ולפי הנ"ל נראה שסברת רב בון היא שע"י הרשות לידור ולהוסיף לתורת הנזיר עולות ושלמים, ע"י כך ניתן להקריב כל עולה ושלמים של נזיר, על כך פריך ר' עזרא משלמי חגיגה, שגם בהם ניתן להוסיף שלמים ולהקריב בחג, כמו"ש בחגיגה (ד"ה), וא"כ גם שם היה צריך לומר שניתן להקריבם כשלמי שמחה שבאים בנדבה וממילא לצאת יד"ח מצות שלמי שמחה, וע"כ שאת קרבן החובה א"א להקריב אלא רק כדינו, בתורת חובה, וא"כ הו"ה בשלמי נזיר (ומה שיש חיוב כלל בשלמי שמחה בזמן נז"ג, היינו משום שהוא כקרבן ציבור, כמו"ש ביומא נ"א ובירושלמי חגיגה (פ"ב ה"ג) ואעפ"כ ס"ל לר' עזרא שאם ניתן להקריבו כנדבה היה ראוי להקריבו גם בבמת יחיד, שאז דינו כקרבן יחיד).

(כב) עכ"פ מבואר בספרי שעולה ושלמים של נזיר באים בנדבה ונכללים בדין קרבן נזיר וי"ל שהם קרבים בבמה, א"כ י"ל גם שאליבא דר"מ לא גריעי חובות דעולה ושלמים של הנזיר מנדבותיו, אולם חטאתו שאינה באה כלל בנדבה, דינה כחובות ואינה קריבה בבמה.

(כג) ובעיקר דברי הירושלמי בנזיר (פ"ד ה"ד): "מי מיפר את שעליה", בפשטות

הכוונה היא שכל זמן שלא הפר את הקדש העולה והשלמים שלה, הם צריכים להיקרב כדין קרבנות נזיר. אמנם, י"ל שלאחר שחיטה שהם כבר קודש גמור, כמובא לעיל מהרשב"א בנדרים, ודאי שאין הבעל יכול להפר, כי קדושה זו אינה מעצם הנדר אלא מעבודת הקרבן שמקדשתה. ומצינו כיו"ב בירושלמי נזיר (פ"ד ה"ה) על מ"ש במשנה "נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר", "אמר רבי לעזר דרבי שמעון היא" - דס"ל שלאחר שנזרק עליה אחד מן הדמים הותרה בין - אמר רבי יוחנן דברי הכל היא, משניתק מלא תעשה לעשה ד' ואחר ישתה הנזיר יין' אחר כל המעשים הללו. והיינו, דלאחר שבטל הל"ת שהיה משעת נדר הנזירות וחל מעתה איסור עשה חדש, בע"כ שאי"ז מעצם הנדר אלא זה איסור חדש שהטילה עליו תורה מעתה. ולכן אין הבעל יכול להפר את האיסור החדש שחל לאחר זריקת הדמים. וה"נ לגבי קדושה שחלה ע"י עבודת השחיטה א"א להפר.

(כד) אמנם, יל"ע אם יכול הבעל להפר את האיסורים שחלים ע"י ההקדש בלבד, כי מאחר שהקרבן ישאר באיסור קודש, אין לו נפק"מ בהפרה ולכן אי"ז דברים שבינו לבינה.

(כה) ויל"ע במ"ש בנזיר (כ"ח ע"א), אליבא דר"מ, שהבעל יכול להפר נזירות אשתו

בתגלחת הטהרה יפר שהוא יכול לומר אי איפשי באשה מגולחת", ובירושלמי שם: "מיפר לה מפני שערה" ופי' הפ"מ: "בתמיה וכו' וכי יכול הבעל להפר לה מפני שערה שלא תתגלח והא אין בגלוח השער לא ענוי נפש ולא דברים שבינו לבניה" עכ"ד. ולהנ"ל יל"פ שהקושיא היא מצד שמצות גילוח, שהיא לאחר זריקת דמים, אין חיובה מצד עצם הנדר אלא רק חיוב התורה שגזרה על הנזירים ואין יכול הבעל להפר זאת. ומשני "גזירת הכתוב היא, הפר נדרה היפר מה שעליה" ופי' בקרבן העדה, שילפינן מהכתוב: "והפר את נדרה אשר עליה" שהמילים "אשר עליה" קרא יתירא הם ובא לרבות דברים שעליה מחמת הנדר עיי"ש. ולפי הנ"ל הכוונה היא לרבות גם חיובים - של עינוי נפש או דברים שבינו לבניה - שהם תוצאה מעצם הנדר, שאותם ג"כ יכול להפר, גם כשכבר בטל עצם הנדר.

(כז) וכעיי"ז פי' בקרבן העדה כאן ולעיל ה"ד, אלא שהקה"ע מפרש שקאי על קרבנותיה, וקמל"ן שבזמן שמיפר עצם נדרה לגבי יין, משום דהוי עינוי נפש, חלה ההפרה גם על הקרבנות המתחייבים אח"כ משום עצם הנדר, אע"פ שמצד עצמם אין הם ראויים להפרת הבעל. ולפי פירוש, הטעם שהבעל מיפר גם מצד חובת הגילוח בלבד הוא מפני שגם חובה זו היא מכלל הנדר, וכפי שסובר מהרי"ט אלגזי (מוב"ל

קודם גילוח, משום דאומר אי אפשי באשה מגולחת, וחכמים פליגי משום דאפשר בפאה נכרית. וצ"ב הרי מצות גילוח מסתבר שאינה מכלל הנדר ואמאי יכול להפר, ועוד שלגבי שאלה על נזירות קימל"ן בשבועות (כ"ח ע"א) שלאחר שנזרק עליו אחד מהדמים אינו יכול להישאל, משמע ששאר החובות שעדיין עליו אינם נכללים בנדר הנזירות כלל.

וצ"ל שלגבי שאלה הדבר תלוי במי שהוא בעל הנדר, ורק אם עצם הנדר קיים או אם עבר עליו וחייב בעונש, רק בכה"ג יכול להישאל. ולכן על חיובים שלא נדר אותם הנזיר אלא הם חיובי התורה אינו יכול להישאל. משא"כ בהפרת הבעל, שאינו בעל הנדר אלא שניתנה לו זכות לבטל נדרי אשתו כשיש בהם עינוי נפש או דברים שבינו לבניה, זכות זו קיימת גם כשכתוצאה מעצם הנדר יש חיוב או איסור שהוא עינוי נפש או דברים שבינו לבניה. ואם כי כתבתי לעיל בפ"ה אות ט שי"ל שנדר שאי אפשר להשאל עליו אי אפשר להפר אותו, י"ל דרך נדר שמעיקרו אינו ניתן לשאלה - כגון נדרי הקדש לב"ש - א"א להפר אותו, אבל באופן הנידון כאן י"ל שישנה הפרה ולא שאלה, וצ"ע.

(כו) ויתכן שזוהי כוונת הירושלמי בנזיר (פ"ד ה"ה) על המשנה "נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר וכו' רבי אומר אף

באות ט"ז) לגבי קרבנות נזירות, שגם הם מכלל הנדר, אלא שאת חובת הקרבנות א"א להפר בפני עצמה לדעת הקה"ע, כי אינם לא עינוי נפש או דברים שבינו לבינה. ורק מפני גילוח ס"ל לרבי שניתן להפר, דאי אפשר באשה מגולחת. ולפי פ"ה הקה"ע צ"ל שהטעם שנזיר אינו יכול להישאל לאחר זריקת דמים, אע"פ שיש עליו עוד חיובי קרבן וגילוח, הוא מהסברא הנ"ל, שהפרה עדיפא משאלה.

כח) ולפי פירושו הנ"ל בירושלמי, גם חובות נזירות שהם תוצאה מעצם הנדר ניתן להפר, גם כשאין כבר כלל חובות מצד עצם הנדר, כי על כך מרבינן מ"נדריה אשר עליה", ולכן גם לאחר זריקת דמים ניתן להפר את חובת הגילוח, אליבא דרבי, משום דהוי תוצאת עצם הנדר והוא דברים שבינו לבינה. ולעומת זאת, חובת קרבנות נזיר אינה מכלל הדברים שניתנו לבעל להפר. וגם לשיטת הרמב"ם הנ"ל, שבעל מיפר את הקדשי אשתו, מ"מ אי"ז אלא כשיש ממש את עצם הנדר ולא כשהחובה היא רק תוצאה של עצם הנדר, כגון חיובי קרבנות הנזיר, ורק אגב איסור שתיית יין ניתן להפר גם חובת קרבנות הנזיר.

כט) ולכאורה יתכן אופן שגם משנזרק עליה אחד מן הדמים יוכל הבעל להפר את חובת שאר הקרבנות. והיינו אם לא הקדישה אלא קרבן אחד ונזרק דמו, ושאר הקרבנות הם

חוב עליה, וא"כ אליבא דמ"ד שהבעל חייב בקרבנות נזירותה, כמו"ש בספרי פרשת נשא, ומבואר בתוס' הרא"ש נזיר ובתוס' ב"מ, שאם היתה נודרת קרבן והבעל היה מתחייב לשלם קרבנה, היה יכול להפר, משום דהוי דברים שבינו לבינה, א"כ גם את חובת קרבנות נזירות יכול להפר בכה"ג, דלא גרע מחובת גילוח, שיכול עדיין להפר אע"פ שאי"ז מעצם הנדר.

ל) ויל"ע לגבי תרומה אם יכול הבעל להפר. ולפי הנ"ל בשיטת הרמב"ם, שרק נדרים ונדבות אפשר להפר, י"ל שאין תרומות בכלל נדבות, ורק לפי שיטת הראב"ד, שמצינו תרומה של רשות כגון תרומת פירות או במפקיר כרמו והשכים ובצרו, בכה"ג יל"ע אם מועילה הפרה.

אמנם לפי מה שכתבנו לעיל, שגם בקרבן א"א להפר לאחר שהתקדש בשחיטה קדושה גמורה, י"ל שגם תרומה, שהיא מתקדשת מיד בקדושה גמורה, א"א להפר (ועיין בפסחים ל"ד ע"ב דקדושת פה של תרומה כקדושת כלי דמי).

[וכ"נ לכאורה בדעת הרמב"ם, שאת דין שאלה בנדריים חזר וכתב גם בהל' תרומות ואילו את דין ההפרה בנדריים ובהקדשות כתב רק בהל' נדרים. אבל יתכן שכיון שרק דין שאלה בתרומות מפורש בגמ' ולא דין הפרה, משום כך לא הזכיר הרמב"ם בהל' תרומות את דין ההפרה בתרומה. משא"כ

דין הפרה בהקדשות, שהוא מוכח מהספרי פרשת מטות המוב"ל, משום כך הזכיר זאת הרמב"ם במפורש].

(לא) ועוד, אם נניח שבהפרשת תרומה יש גדר של בירור חלק התרומה שבכרי, כמושכ"ל בההערה לפ"ב אות א', ובדברי המהר"י ווייל שציינתי שם מבואר לגבי חלה, שע"י ההפרשה היא מתקדשת למפרע משעת חיוב, (וכע"ז בר"ש פאה פ"א מ"ו ובמהר"י קורקוס להל' מתנו"ע פ"ד הכ"ג. ועיין במנחת אברהם ח"ב עמ' ר"ג. ועיין מש"כ לעיל בענין זכות הבעלים במתנו"ע ובמתנות כהונה.) א"כ י"ל לכאורה שבמקום שיש גם בירור של החלק שהתקדש אין דין הפרה. וסברא זו, דההפרשה היא גם בירור, י"ל לכאורה לא רק בטבל שחייב בתרומה, אלא אפילו בפירות שיש בהם רק רשות להפריש מהם תרומה, כדעת הראב"ד הנ"ל, גם באלו י"ל שדין תרומת רשות הוא בירור החלק שראוי היה להיתרם, ולכן אין בו דין הפרה.

(לב) אמנם, יש לחלק בהנ"ל בין תרומה של חובה לתרומה של רשות. דהנה בבכורות (נ"ג ע"ב) אמרו דהו"א דמעשר בהמה חל על קדשים קלים, אע"פ שאין קדושה חלה על קדושה, משום דכיון דכל בהמה למעשר קיימא, אע"ג דאקדשה לא פקע איסורא דמעשר מינה. למאי נפק"מ, למיקם עלה בלא ימכר ובלא יגאל. ובפשטות ר"ל

שהו"א שהוא חייב לעשר והעשירי הוא מתברר למפרע שהוא הראוי היה מעת שהצטרף לעדר להיות המעשר, ולכן עליו חלה זיקת הלאו ד"לא ימכר". ונמצא דמעשר בהמה מברר את העשירי למפרע. וכיו"ב י"ל בתרו"מ כנ"ל. וכשם שהבירור במעשר בהמה הוא מכיון דלמעשר קיימא, משעה שהצטרפו עשרה בעדר, ה"נ י"ל בבירור דתרו"מ, שהוא רק משום דישנו חיוב דתרו"מ, אבל בתרו"מ שהיא רשות, ואין הפירות עומדים לכך, אין בירור למפרע.

(לג) עוד יש לדון לגבי הפרה של תרומה, שלשיטת הרמב"ם דין הפרה בהקדשות נלמד מהיות פרשת נדרי הקדש כלולה בפרשת נדרי איסר, א"כ ודאי שגם בנדרי הקדש הבעל מיפר רק נדרים של עינוי נפש ושבינו לבינה, א"כ יל"ע בתורמת מטבל שלה, אם הוא מכלל נדרים הראויים להפרה. והנה אם תרמה חיטה אחת על הכרי ודאי שאי"ז עינוי נפש, כי בלא"ה לא תוכל לאכול כלל. ואם תרמה יותר, כשיעור שקבעו חכמים, ג"כ י"ל שכל שהוא מחמת מצוה אי"ז עינוי. ואם הפרישה יותר מכל שיעור שנתנו חכמים י"ל לכאורה דהוי כנודרת משתי ככרות, באחת יש לה עינוי ובאחת אין לה עינוי, שמפר לזו שמתענה בה. ובנ"ד אם יפר רק לחלק שלא היה עליו חובת הפרשה יהיו תרומה וחולין

פקעה בכדי היא רק כשיש לפנינו הקדש בלבד, אבל כשההקדש מפקיע מהחפץ דינים שחלו עליו, כגון תרומה, שמפקיעה מאיסור טבל ופוטרת את עצמה משאר מעשרות, לא מסתבר שיוכל לקדשה לשעה ולאחר מכן תהיה חולין או תחזור לטיבלה. ולא מצינו תרומה דהדרה לטיבלה אלא באופן שכתב השאילת יעב"ץ (ח"א סי' קל"ה) עפ"י הירושלמי (דמאי פ"ד ה"א) כשחזרה והתערבה בחולין המתוקנים (הביאו החת"ס באו"ח סי' ע"ט וכ"פ מהר"פ שם), אבל לא כשהקדישה לשעה. ובמגילת אסתר לסה"מ (שורש י"ב) כתב שאם הפריש על מנת שלא לתת לכהן, לא חלה תרומה וכ"ש כה"ג הנ"ל. וגם לגבי השיריים, לא מסתבר שיתורו וגם יופקעו מיכולת להתקדש כתרומה ולאחר שעה יחזרו ויאסרו כטבל.

(לו) וגם בביכורים, שאינם טובלים, ועושה אדם כל שדהו ביכורים, מ"מ משחלה קדושת ביכורים הוא פטור ממעשרות ופוטרו את כל אותו סוג פירות מחובת ביכורים. לכן לא מסתבר שיוכל לקרוא שם לשעה בלבד [ומ"ש ר' יוחנן בירושלמי כתובות (פ"ח) הנ"ל, שבעל שהפריש ביכורים מנכסי אשתו ובעוד הפירות מחוברים גירשה, פקעה קדושת תרומה מהפירות, התם הוא משום שבטל הדין דיכול הבעל להביא מנכסי אשתו. והוי דומיא דקדושת

מעורבבים זב"ז, ואין לה נפק"מ בהפרה, אלא רק כשתעלה התרומה במאה ואחד וצ"ע.

(לד) והנה אם נניח שיש אופן שתרומה מתבטלת מקדושתה לא רק ע"י שנפסדה מאכילה וכיו"ב, אלא גם ע"י הפרה, יל"ע בדין שאלה בתרומה ובחייבי קרבנות, לפמש"כ הרשב"א (המיוחסות סי' רנ"ה) שנדר שנעשה לסייג סגי בו בחרטה דהשתא, ולכאורה הו"ה בכל נדר שנעשה מחמת חובה ולא מרצון להיאסר ולהתחייב, וכגון תרומה, וא"כ ההתרה בהם תועיל רק מכאן ולהבא, כמו במקדישה לזמן וכמו בהפרה של נדרי הקדש (ועיין לעיל פ"ג אות ה)

(לה) וראיתי בשו"ת עמק ברכה (ח"א, סי' ל"א) שכתב כן, אולם נראה שסברת הרשב"א שייכת רק בשאר נדרים שניתן לקבוע להם מלכתחילה זמן, אבל תרומה א"א להקדישה לזמן, וכמושכ"ל, דאפילו למ"ד קדושה פקעה בכדי, אי"ז נוהג בקדושה גמורה, כתרומה וכקרבן לאחר שחיטה, קדושה כה"ג א"א גם להפקיעה לאחר זמן ע"י חרטה דהשתא, דלא עדיף ממפריש בפירוש לזמן. ולכן לא מהני בהם כלל חרטה דהשתא. ורק בהפרה, דעדיפא מהקדשה לזמן כמושכ"ל, יל"ע אם נוהגת בתרומה.

ועוד נראה, שכל המחלוקת אם קדוה"ג

השניים ואינו קורא, לפי שאינו יכול לומר את ראשית כל פרי האדמה לפי שאינן ראשית, ואלו השניים אין חייבים עליהן חומש כבכורים". והעירו על דבריו מ"ט נקט כאן רק אבדו. ולפי הנ"ל יל"פ שהר"מ סובר שרק באופן שכבר נתלשו הביכורים ואח"כ אבדו או נגנבו אין לשניים דין קריאה ודין חומש. ולכן לא נקט כאן "נמקו או נבזזו" שהם מאורעות שיכולים להיות גם במחומר, אלא נקט רק "אבדו" שהוא רק בתלוש.

(לח) והנה בירושלמי שם: "א"ר יוחנן משום יחיד אני שונה אותה ותני כן משום ר' שמעון שניים אין חייבין עליהן חומש". ומאחר שר"ש ס"ל שביכורים במחומר אין חייבין עליהן במחומר לקרקע, כמו"ש בתוספתא סופ"א, ובמשנה פ"ג אמר ר"ש שאם קרא להם שם במחומר חוזר וקורא להם שם בתלוש, משמע מכך שס"ל שאין במחומר כל שם ביכורים, א"כ המיעוט אליבא דר"ש של פירות שניים מחומש ודאי שהוא כשנימוקו או נבזזו בתלוש, לאחר שכבר קרא להם שם משנתלשו. ומאחר שאמר ר' יוחנן שסתם משנה דאם נימוקו וכו' אין חייבין חומש על השניים, היא כיחידאה, דהיינו ר"ש הנ"ל, לכן ס"ל לר"מ שכך הלכה גם לדין שביכורים מתקדשים בקריאת שם במחומר, שאעפ"כ אין מיעוט מחומש אלא כשנבזזו וכו' לאחר

בכורות במדבר, שאם היה בטל דין קדושת בכורות במדבר, גם הבכורות שהתקדשו היתה קדושתם פוקעת כמושכ"ל. משא"כ כשבא התורם תרו"מ והמפריש ביכורים להקדישם לשעה בלבד, מסתבר שאין בזכותו לקבוע קדושות כאלו, שכבר בהפרשתם חלה הפקעה של הפירות מתרו"מ ומדין טבל, וחלה הפקעה של השירים מיכולת להיות תרומה או עיקר ביכורים, אין בזכותו לקבוע דינים אלו לשעה, אלא כיון דפסקה פסקה.

(לז) ועוד י"ל לגבי בעל שקרא שם ביכורים לפירות מנכסי אשתו. שבכל ביכורים, כל זמן שהם עדיין במחומר, אין כאן עדיין פטור מוחלט מחובת ביכורים ראשונים, אלא הדבר תלוי אם יתלשו ואז תועיל למפרע קריאת השם. ולכן אם זכות הבעל להביא ביכורים מנכסי אשתו פוקעת קודם שיתלשו מהקרקע, בטלה כל קריאת השם למפרע.

ויל"פ לפי הנ"ל - שקודם שנתלשו הביכורים אין עדיין פטור מוחלט מחובת ביכורים ראשונים - מש"כ הר"מ בהל' ביכורים (פ"ב ה"כ) "המפריש בכוריו ונמקו או נבזזו או אבדו וכו' חייב להפריש אחרים תחתיהם וכו'" והוא מהמשנה פ"ק דביכורים מ"ח, ואילו להלן (פ"ד ה"ט) כתב הר"מ: "הפריש בכוריו ואבדו קודם שיגיע להר הבית והפריש אחרים תחתיהן מביא

שכבר נתלשו והתקדשו למעשה לאיסורי ביכורים ותרומה.

לט) אמנם, כתב אמו"ר מרן הגאון רבי אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל במנחת אברהם (ח"ג עמ' קכ"א) שיש מקום לומר שגם לר"ש מועילה קריאת שם במחומר, וכפי שנראה מהספרי פרשת קורח (פי' קי"ז) עה"כ "בכורי כל אשר בארצם" בא הכתוב ולימד על הביכורים שתהא קדושה חלה עליהם במחומר לקרקע". והנה סתם ספרי ר"ש ולר"ש אם קרא שם במחומר צריך לחזור ולקרוא שם בתלוש, וביאר שהכוונה היא שהם יהיו ניתנים לכהן. ונראה שתהיה נפק"מ בכך גם לגבי הדין שא"א לבעלים לאוסרם ע"י שיעשם נעבד, מאחר שכבר זכו בהם כהנים, וגם טוה"נ אין לו, כמוש"כ בחידושי הגר"ח. והביא במנחת אברהם שם שמצינו כע"ז ברמב"ן במלחמות לב"ק קט"ז, שהגנב שתרים אם היה מועיל מדין יאוש ושינוי רשות, היו זוכים כהנים אבל עדיין לא היתה תרומה זו מתקדשת.

מ) ובאמת צ"ב, מ"ש ר"ש שאין חייבין עליהם במחומר לקרקע, שמשמע שהנפק"מ בכך שאין קריאת השם במחומר מועילה, היא לא רק לגבי לאחר שנתלשו אלא גם בעודם מחוברים. ולכאורה בעודם מחוברים לכו"ע אין כל חיוב, לא מצד קדושת ביכורים ולא מצד קדושת תרומה, שהרי אינם במחומר.

ויתכן שאם מועילה קריאת שם במחומר, כבר חל איסור "משמרת" של תרומה ואסור לגרום לה הפסד, ואם היא תאנים שיבשו באיביהן שמקבלים טומאת אוכלין, כמו"ש בחולין (קכ"ז ע"ב), אסור לטמאותם. אע"פ שלגבי שאר תרומות יתכן שדינם כמחומר וא"א להפרישם עדיין, וכפי שדינם כמחברים לגבי תלישה בשבת. וכ"ז לחכמים, אבל לר"ש אין אז חיובים כלל. אבל מ"מ גם לר"ש קריאת שם במחומר מועילה, עכ"פ לגבי זכיית כהנים, מלבד שהיא קובעת את הביכורים הללו שאותם יקדיש לאחר שיתלשם].

פרק ו'

א.

הפנ"מ והגר"א דר' יוחנן ס"ל דאין גזבר כבעלים.

ויתכן שיש חילוק בין דין הגזבר לגבי זכיה להקדש מרשות הדיוט לבין דין הגזבר לגבי ממון הקדש, כי י"ל שלדין הזכיה מרשות

בבאר יצחק הנ"ל (בפ"ב אות א') העיר על דברי עצמו, דאליבא דר' יוחנן שייך קנין משיכה בהקדש משום דגזבר כבעלים, ממ"ש בירושלמי מעשרות וחלה (לגירסת